

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ Ν. ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ 2000

ΕΡΩΤΗΣΗ 1^η

♦ Στοιχεία θεατρικού έργου :

α) Η προλογική και επιλογική «σκηνοθεσία» του ποιητή (χώρος, χρόνος, πρόσωπα, κλίμα), η οποία πλαισιώνει το δραματικό μονόλογο της ηρωίδας.

β) Ο εκτενής μονόλογος – εξομολόγηση της ηρωίδας με κουβεντιαστούς στίχους.

γ) Η παρουσία ενός βωβού προσώπου, στον οποίο απευθύνεται ο μονόλογος.

δ) Η ύπαρξη «εσωτερικής δράσης» της ηρωίδας.

ε) Ο έντονος λυρισμός

♦ Λειτουργία αυτών των στοιχείων :

α) Οι σκηνοθετικές οδηγίες που δίνονται στον πρόλογο και στον επίλογο περιγράφουν το σκηνικό, ορίζουν τα πρόσωπα και επισημαίνουν τους παράγοντες που δημιουργούν την απαιτούμενη ατμόσφαιρα του χώρου.

β) Ο βουβός αποδέκτης καθορίζει τη σκηνική δράση του πρωταγωνιστή : στο «δραματουργικό επίπεδο» το βουβό πρόσωπο είναι αυτό που δικαιολογεί αλλά και υποκινεί την εξομολόγηση του λυρικού ήρωα. Ακόμη περισσότερο, την κατευθύνει, αποδεσμεύοντας με τις αντιδράσεις ή την αδιαφορία του απρόοπτες ομολογίες.

γ) Η «εσωτερική δράση» συνδέεται με την επιθυμία της γυναίκας για ενδοσκοπήση, για ανάκληση στη μνήμη πράξεων, γεγονότων και καταστάσεων του παρελθόντος, αλλά και με την πρόθεση του ποιητή για εξερεύνηση της ανθρώπινης συμπεριφοράς.

ΠΡΟΣΟΧΗ: Παρά τα θεατρικά της στοιχεία, η «Σονάτα» δεν είναι έργο προορισμένο για θεατρική παράσταση, γιατί από τους ήρωές του απουσιάζει το βασικό θεατρικό στοιχείο, η δράση, καθώς και στοιχεία πλοκής.

ΕΡΩΤΗΣΗ 2^η

Στον πρόλογο το «αμείλικτο φεγγαρόφωτο» συμβάλλει στη δημιουργία μιας υποβλητικής – μυστηριακής ατμόσφαιρας, τονίζοντας την παλαιότητα του σπιτιού (το μακάβριο του χώρου) και δίνοντας αφορμή στην ηρωίδα για την εξομολόγηση που πρόκειται να ακολουθήσει.

Στον 1^ο στίχο το φως του φεγγαριού δημιουργεί ένα κλίμα εξωπραγματικό, που ωθεί τη γυναίκα να αναζητήσει το μύχιο εαυτό της με τολμηρές καταδύσεις.

Στους στίχους 2-4 δηλώνεται η μαγική δύναμη που έχει το φεγγάρι, όπως η Τέχνη, άλλωστε, να μετατρέπει την απωθητική ασχήμια του γήρατος σε θελκτική ομορφιά της νεότητας. Παράλληλα, το φεγγάρι εδώ αποτελεί αφορμή για αναπολήσεις : η γυναίκα θυμάται τη νιότη της, τότε που ήταν ξανθιά και όμορφη.

Στους στίχους 6-7 ο ποιητής αφήνει να διαφανεί η συναισθηματική μετάπτωση της γυναίκας με τα μαύρα : το φεγγάρι που ήταν καλό έξω, στον εσωτερικό χώρο γίνεται πηγή εφιαλτικών εικόνων. Η λειτουργία του φεγγαριού εδώ κάνει τη 2^η στροφική ενότητα να κινείται αντιθετικά με την πρώτη.

ΕΡΩΤΗΣΗ 3^η

♦ Στους στίχους 37-43, που αποτελούν μία στροφική ενότητα, η γυναίκα βλέπει τον κόσμο της να καταρρέει. Φορείς της φθοράς γίνονται τα οικεία, τα καθημερινά, τα

αγαπημένα πράγματα, με τα οποία έχει ταυτιστεί η ζωή της. Τα πράγματα αυτά έχουν χάσει οριστικά την παλιά χρηστική και συναισθηματική τους αξία. Συνέπεια της απώλειας αυτής είναι περιβάλλονται με περίεργες μεταφυσικές ικανότητες, να συμβολοποιούνται και να υποδηλώνουν μέσα από τη νέα τους αυτή υπόσταση τη «μοίρα» της ηρωίδας. Με άλλα λόγια, στοιχεία που είναι προορισμένα να προσφέρουν τη θαλπωρή, έχουν μετατραπεί σε «στοιχεία», τα οποία απωθούν κάθε μορφή ζωής.

♦ Εκφραστικά μέσα : 1 Μεταφορά («τα καρφιά ξεκολλάνε»)

4 Παρομοιώσεις («τα κάδρα ρίχνονται σε να βουτάνε στο κενό», «όπως πέφτει το καπέλο του πεθαμένου...», «όπως πέφτει το μάλλινο τριμμένο γάντι της σιωπής», «όπως πέφτει μια λουρίδα φεγγάρι»)

Χρήση πολλών χαρακτηριστικών επιθέτων και ρημάτων που αισθητοποιούν το κλίμα της φθοράς.

ΕΡΩΤΗΣΗ 4^η

Ο επίλογος, σε αντίθεση με το ασφυκτικό περιβάλλον της εξομολόγησης, μας μεταφέρει στον έξω χώρο, όπου η ζωή προχωρεί με το δικό της ρυθμό, βουερή, μουγκή, αμείλικτη, ένα χώρο που έρχεται σε αντίθεση με τον περικλειστο κόσμο της γυναίκας. Αν η γυναίκα με τα μαύρα γίνεται στο ποίημα ο εκφραστής ενός κόσμου που καταρρέει, ανίκανου να ανταποκριθεί στις προκλήσεις των καιρών, ο νέος αντιπροσωπεύει την ανανέωση, τη δράση, τις νέες προοπτικές. Ο νέος με σθένος, αλλά και την αλαζονεία της ηλικίας του, εκφράζει το μέλλον, τη νέα εποχή που έρχεται ορμητικά να καταλύσει καθετί σαθρό.

Η σαρκαστική διαπίστωσή του, «Η παρακμή μιας εποχής», και το ξεκούμπωμα του πουκαμίσου του είναι χαρακτηριστικά της προσωπικότητάς του : απελευθερωμένος και λυτρωμένος από το βάρος της εξομολόγησης, σίγουρος και δυνατός «θα τραβήξει το δρόμο του»

ΕΡΩΤΗΣΗ 5^η

Στους στίχους 219-227 φαίνεται ότι η Γυναίκα με τα Μαύρα έχει μια εξιδανικευμένη εικόνα για την πολιτεία, που θα πρέπει μάλλον να αποδοθεί στη μακροχρόνια διάστασή της με αυτή. Παράλληλα, εδώ ο Ρίτσος δράττεται της ευκαιρίας για να μιλήσει για την τάξη των αχθοφόρων, των εργατών και γενικά όλων εκείνων που με την εργασία τους στηρίζουν το παρόν και προετοιμάζουν το μέλλον της κοινωνίας. Έτσι, ο ποιητής, υποκινούμενος από την ιδεολογία του, μας δείχνει ότι η απομόνωση, η αποξένωση και η αίσθηση της φθοράς αντιμετωπίζονται μόνο με τη συμμετοχή του ατόμου στο κοινωνικό γίνεσθαι. Η πολιτεία, λοιπόν, του Ρίτσου προσωποποιείται και αντιπαραβάλλεται στα αδιέξοδα του σύγχρονου αστικού πολιτισμού. Εξάλλου, το αίσθημα της ιστορικής προοπτικής είναι εκείνο που αποτελεί μια από τις πιο σημαντικές ιδιότητες στην ποιητική θεώρηση του κόσμου από το Ρίτσο.

Στην πολιτεία του Γ. Γεραλή διαγράφονται τα χαρακτηριστικά της σύγχρονης κοινωνίας. Μιας κοινωνίας με «αναρίθμητα πρόσωπα» και «προσωπεία» που διακρίνονται για την ατομικότητά τους. Είναι πρόδηλες η μοναξιά, η αδιαφορία, η υποκρισία, οι επιδερμικές σχέσεις, τις οποίες υφίσταται ο άνθρωπος εντονότερα τη νύχτα. Στο συγκεκριμένο απόσπασμα ο Γεραλής περιγράφει απλώς την «πολιτεία» του, χωρίς ωστόσο να προτείνει μια εναλλακτική λύση. Κάτι που προσδοκά ο Ρίτσος για τη δική του «πολιτεία» στη «Σονάτα».

Επιμέλεια: Τσακίρογλου Σπύρος

